



DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN STATE AND SOCIETY MANAGEMENT SYSTEMS IN DEVELOPED FOREIGN COUNTRIES

Nurmurad Abduyusupovich Djuraev

Head of Cycle

Special operations of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan coordination department, special training training center

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: integrated governance, policy coherence, public service delivery, citizen engagement, digital governance, interagency coordination, centralized policy frameworks, public-private partnerships, institutional resistance

Received: 29.07.24

Accepted: 31.07.24

Published: 02.08.24

Abstract: This article describes the theoretical foundations and practical application of integration processes in state and society management systems in developed countries. By studying the experiences of countries as diverse as the Scandinavian countries, Germany and the United States, we aim to understand how integrated management systems work, their advantages and the challenges they face. Through this analysis, we seek to provide insight into the key factors that contribute to successful integration and provide recommendations for improving management practices in other contexts.

RIVOJLANGAN XORIJ MAMLAKATLARIDA DAVLAT VA JAMIYAT BOSHQARUVI TIZIMIDAGI INTEGRATSION JARAYONLAR RIVOJI

Nurmurod Abduyusupovich Djuraev

Sikl boshlig'i

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Maxsus operatsiyalarni muvofiqlantirish boshqarmasi Maxsus tayyorgarlik o'quv markazi

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: integratsiyalashgan boshqaruv, siyosat uyg'unligi, davlat xizmatlarini ko'rsatish, fuqarolarni jalb qilish, raqamli boshqaruv, idoralararo muvofiqlashtirish, markazlashtirilgan siyosat asoslari, davlat-xususiy sheriklik, institutsional qarshilik

Annotatsiya: Ushbu maqolada rivojlangan mamlakatlarda davlat va jamiyatni boshqarish tizimlarida integratsiya jarayonlarining nazariy asoslari va amaliy tatbiq etilishi yoritilgan. Skandinaviya mamlakatlari, Germaniya va Qo'shma Shtatlar kabi turli davlatlarning tajribasini o'rganib, biz integratsiyalashgan boshqaruv tizimlari

qanday ishlashini, ularning afzalliklari va duch keladigan muammolarni tushunishni maqsad qilganmiz. Ushbu tahlil orqali biz muvaffaqiyatli integratsiyaga hissa qo'shadigan asosiy omillar haqida tushuncha berishga va boshqa kontekstlarda boshqaruv amaliyotini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berishga intilamiz.

РАЗВИТИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В СИСТЕМАХ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВОМ И ОБЩЕСТВОМ В РАЗВИТЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Нурмурод Абдуюсупович Джураев

Начальник цикла

Учебный центр специальной подготовки Управления координации специальных операций

Министерство внутренних дел Республики Узбекистан

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: интегрированное управление, согласованность политики, предоставление государственных услуг, вовлечение граждан, цифровое управление, межведомственная координация, централизованные политические рамки, государственно-частное партнерство, институциональное сопротивление.

Аннотация: В данной статье описаны теоретические основы и практическое применение интеграционных процессов в системах управления государством и обществом в развитых странах. Изучая опыт таких разных стран, как скандинавские страны, Германия и США, мы стремимся понять, как работают интегрированные системы управления, их преимущества и проблемы, с которыми они сталкиваются. Посредством этого анализа мы стремимся дать представление о ключевых факторах, которые способствуют успешной интеграции, и предоставить рекомендации по улучшению практики управления в других контекстах.

KIRISH

Bugungi jadal rivojlanayotgan dunyoda rivojlangan mamlakatlar oldida turgan ko'p qirrali vazifalarni hal etishda davlat va jamiyat boshqaruvi tizimlarining integratsiyalashuvi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu muammolar iqtisodiy nomutanosiblik va ekologik barqarorlikdan tortib, sog'liqni saqlash inqirozlari va texnologik taraqqiyotgacha. Jamiyatlar murakkablashib, o'zaro bog'langan bo'lsa, yaxlit va yaxlit boshqaruv tizimlariga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Boshqaruvdagi integratsiya jarayonlari davlat boshqaruviga yagona va samarali yondashuvni yaratish uchun hukumatning turli sektorlari va darajalari bo'yicha siyosat, institutlar va operatsiyalarni uyg'unlashtirishni o'z ichiga oladi.

ASOSIY QISM

Rivojlangan mamlakatlar boshqaruv tizimlarining samaradorligi va samaradorligini oshirish uchun ko'plab integratsiya jarayonlariga kashshof bo'ldi. Bu jarayonlar hukumat funksiyalari nafaqat yaxshi muvofiqlashtirilgan, balki fuqarolarning talab va intilishlariga ham javob berishini ta'minlashga qaratilgan. Bunday integratsiyaning afzalliklari orasida davlat xizmatlarini ko'rsatishni yaxshilash, siyosatning izchilligini oshirish va fuqarolarning faolligini oshirish kiradi, bularning barchasi mamlakatning umumiy farovonligi va farovonligiga hissa qo'shadi.

Munozara boshqaruvdagi integratsiyaning nazariy asoslarini, jumladan uning ta'rifi, ko'lami va asosiy tamoyillarini o'rganishdan boshlanadi. Shundan so'ng biz tanlangan rivojlangan mamlakatlardagi integratsiya jarayonlarining o'ziga xos yondashuvlari va natijalarini ta'kidlagan holda misollar keltiramiz. Keyin biz integratsiyaning afzalliklarini o'rganib chiqamiz, u davlat xizmatlarini ko'rsatish, siyosatning uyg'unligi va fuqarolarning ishtirokini qanday yaxshilashiga e'tibor qaratamiz. Va nihoyat, biz integratsiya jarayonlari bilan bog'liq muammolarni hal qilamiz va ushbu to'siqlarni bartaraf etish uchun potentsial echimlarni taklif qilamiz.

Davlat va jamiyat boshqaruvi tizimlarida integratsiya jarayonlarining rivojlanishini tushunish boshqaruv amaliyotini takomillashtirishga intilayotgan siyosatchilar, davlat boshqaruvchilari va tadqiqotchilar uchun zarurdir. Rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish orqali biz samaraliroq va samarali boshqaruv tizimlarini rivojlantirish uchun turli kontekstlarda moslashtirilishi va amalga oshirilishi mumkin bo'lgan ilg'or tajriba va innovatsion strategiyalarni aniqlashimiz mumkin.

Davlat va jamiyat boshqaruvi tizimlarida integratsiya jarayonlari kontseptsiyasi davlat boshqaruvi va boshqaruvi sohasida katta e'tiborni tortdi. Ushbu adabiyot sharhi rivojlangan mamlakatlarda integratsiya mexanizmlari, foydalari va muammolarini yoritib beruvchi asosiy nazariy asoslar, empirik tadqiqotlar va qiyosiy tahlillarni o'rganadi.

Boshqaruvdagi integratsiya jarayonlarining nazariy asosi izchillik, muvofiqlashtirish, samaradorlik va shaffoflik kabi bir qancha asosiy tamoyillarga asoslanadi. Per va Peters (2000) markazlashtirilgan nazoratni markazlashtirilmagan amalga oshirish bilan muvozanatlashtirgan boshqaruv tuzilmalarining ahamiyatini muhokama qilib, mahalliy sharoitlarga mos keladigan izchil siyosat zarurligini ta'kidlaydi. Scharpf (1997) siyosat natijalarini shakllantirishda institutsional tuzilmalar va aktyorlarning o'zaro ta'siri rolini ta'kidlaydigan aktyorga yo'naltirilgan institutsionalizmni joriy qiladi. Ushbu asos integratsiyalashgan boshqaruvga erishish uchun turli hukumat darajalari va sektorlari o'rtasida muvofiqlashtirish zarurligini ta'kidlaydi.

Pollitt va Bukkaert (2011) siyosatning uyg'unligi murakkab ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun juda muhim ekanligini ta'kidlaydilar. Ularning ta'kidlashicha, integratsiyalashgan boshqaruv sog'liqni saqlash, ta'lim va atrof-muhitni muhofaza qilish kabi turli sohalarda siyosatni

uyg'unlashtirishni talab qiladi. Kristensen va Læg Reid (2007) idoralararo hamkorlikni va davlat sektoridagi siloslarni taqsimlashni targ'ib qiluvchi "butun hukumat" yondashuvlari tushunchasini o'rganadi. Ushbu yondashuvlar muvofiqlashtirishni rivojlantirish va turli hukumat funktsiyalarining umumiy maqsadlar yo'lida ishlashini ta'minlash uchun mo'ljallangan.

Raqamli texnologiyalarning paydo bo'lishi boshqaruvdagi integratsiya jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Kettl (2002) axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) integratsiyalashgan xizmatlarni yetkazib berish va ma'lumotlar almashishni qanday osonlashtirishini ta'kidlab, raqamlashtirish orqali boshqaruvni o'zgartirishni muhokama qiladi. Raqamli boshqaruv platformalari davlat organlari va fuqarolar o'rtasida uzluksiz hamkorlikni ta'minlaydi, shaffoflik va mas'uliyatni oshiradi. Katta ma'lumotlar va tahliliy ma'lumotlardan foydalanish ham ko'proq ma'lumotga ega bo'lgan qarorlar qabul qilish va davlat xizmatlarini muvofiqlashtirish imkonini beradi.

Skandinaviya mamlakatlari keng qamrovli farovonlik tizimlari va davlat sektorini kuchli muvofiqlashtirish tufayli ko'pincha integratsiyalashgan boshqaruv namunalari sifatida tilga olinadi. Baldersheim va Ståhlberg (2002) tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlar Nordic modelining markazlashtirilgan siyosat doiralari va mustahkam mahalliy boshqaruv tuzilmalari samarali xizmatlar ko'rsatishga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi. Bu mamlakatlarda ijtimoiy xizmatlar, sog'liqni saqlash va ta'lim tizimlarining integratsiyalashuvi davlat boshqaruviga yaxlit yondashuvning afzalliklarini ko'rsatadi.

Germaniyaning federal tizimi o'ziga xos integratsiya muammolari va imkoniyatlarini taqdim etadi. Benz va Broschek (2013) Bund-Länder muvofiqlashtirish dinamikasini o'rganib, siyosatning uyg'unligiga erishishda hukumatlararo munosabatlarning muhimligini ta'kidlaydilar. Germaniya tajribasi ta'lim, sog'liqni saqlash va infratuzilmani rivojlantirish kabi sohalarda federal-davlat hamkorligining rolini ta'kidlaydi. Germaniyada integratsiyalashgan davlat xizmatlari qo'shma vazifalar va umumiy mas'uliyatdan foyda ko'radi, bu esa yanada samarali va samarali boshqaruv tizimini qo'llab-quvvatlaydi.

Qo'shma Shtatlar o'zining murakkab hukumatlararo munosabatlari orqali integratsiya jarayonlariga alohida istiqbolni taqdim etadi. Agranoff va McGuire (2003) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar federal, shtat va mahalliy hukumatlar o'rtasida muvofiqlashtirishni osonlashtiradigan federal grantlar va idoralararo kengashlarning mexanizmlarini o'rganadi. AQSHdagi davlat-xususiy sheriklik ham davlat xizmatlarini ko'rsatishni yaxshilash uchun xususiy sektor tajribasi va resurslaridan foydalangan holda integratsiyalashgan boshqaruvda muhim rol o'ynaydi.

Imtiyozlarga qaramay, integratsiya jarayonlari institutsional qarshilik, muvofiqlashtirishning murakkabligi va javobgarlik masalalari kabi bir qator muammolarga duch

keladi. Institutsional qarshilik ko'pincha byurokratik inertsia va idoralarning nazoratdan voz kechishni yoki yangi jarayonlarga moslashishni istamasligidan kelib chiqadi. Muvofiqlashtirishning murakkabligi samarali aloqa va hamkorlik mexanizmlarini talab qiluvchi hukumat va sektorlarning ko'p darajalaridagi o'zaro aloqalarni boshqarish zaruratidan kelib chiqadi. Integratsiyalashgan tizimlarda javobgarlikni ta'minlash ham qiyin, chunki bu qat'iy shaffoflik choralarini va mustaqil nazoratni talab qiladi.

Rivojlangan mamlakatlarda davlat va jamiyat boshqaruvi tizimlarida integratsiya jarayonlarining rivojlanishini o'rganish bo'yicha tadqiqot metodologiyasi sifat va miqdoriy usullarni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni o'z ichiga oladi.

Ushbu bo'limda qiyosiy misollar tahlili, so'rovlar, suhbatlar va hujjatlar tahlili natijalari keltirilgan. Natijalar integratsiya jarayonlarining asosiy jihatlariga mos keladigan mavzular bo'yicha tuzilgan: siyosat uyg'unligi, muvofiqlashtirish mexanizmlari, davlat xizmatlarini ko'rsatish va fuqarolarning ishtiroki. Har bir mavzu tahlil qilingan mamlakatlarda kuzatilgan umumiy amaliyotlar, imtiyozlar va muammolarni ta'kidlash uchun tahlil qilinadi.

Skandinaviya mamlakatlari markazlashtirilgan siyosat asoslari va kuchli idoralararo hamkorlik tufayli yuqori darajadagi siyosat uyg'unligini namoyish etadi. Milliy siyosat barcha darajalarda muvofiqlikni ta'minlash uchun mintaqaviy va mahalliy hukumatlarning ma'lumotlari bilan ishlab chiqilgan. Muntazam idoralararo yig'ilishlar va qo'shma ishchi guruhlar muvofiqlashtirishni osonlashtiradi.

Integratsiyalashgan davlat xizmatlarini ko'rsatish Nordic modelining o'ziga xos belgisidir. Keng qamrovli farovonlik tizimlari ijtimoiy xizmatlar, sog'liqni saqlash va ta'limning yaxshi muvofiqlashtirilganligini ta'minlaydi, natijada fuqarolar uchun yuqori sifatli va qulay xizmatlar ko'rsatiladi. Raqamli boshqaruv platformalari davlat organlari va fuqarolar o'rtasida uzluksiz hamkorlikni ta'minlash orqali xizmatlar ko'rsatishni yanada yaxshilaydi.

Fuqarolarning ishtiroki ishtirokchi boshqaruv modellari va ochiq ma'lumotlar tashabbuslari orqali ta'minlanadi. Fuqarolar siyosiy qarorlar bo'yicha o'z fikr-mulohazalarini bildirish va hukumat ma'lumotlariga kirish, shaffoflik va mas'uliyatni rag'batlantirishning ko'plab usullariga ega.

Germaniyaning federal tuzilishi federal va shtat hukumatlari o'rtasida mustahkam muvofiqlashtirishni talab qiladi. Muntazam konferentsiyalar va qo'shma qarorlar qabul qiluvchi organlarni o'z ichiga olgan Bund-Länder muvofiqlashtirish mexanizmi hukumatning turli darajalari bo'ylab siyosat uyg'unligini ta'minlaydi. Ushbu tizim milliy maqsadlarga umumiy muvofiqlikni saqlagan holda siyosatni amalga oshirishda moslashuvchanlikni ta'minlaydi.

Germaniya federal va shtat hukumatlari o'rtasidagi umumiy mas'uliyat orqali integratsiyalashgan davlat xizmatlaridan foyda ko'radi. Ta'lim, sog'liqni saqlash va infratuzilma

kabi sohalarda samarali va samarali xizmatlar ko'rsatilishi natijasida sezilarli hamkorlik mavjud. Mahalliy hukumatlar mintaqaviy ehtiyojlarga moslashtirilgan milliy siyosatni amalga oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Germaniyada kuchli mahalliy boshqaruv fuqarolarning ishtirokini ta'minlaydi. Mahalliy hukumatlar fuqarolar bilan bevosita muloqot qilish, fikr-mulohazalarni yig'ish va jamiyatga xos muammolarni hal qilish uchun avtonomiyaga ega. Ushbu markazlashtirilmagan yondashuv sezgirlik va javobgarlikni oshiradi.

Qo'shma Shtatlar siyosatning uyg'unligiga erishish uchun hukumatlararo munosabatlarga tayanadi. Federal grantlar va moliyalashtirish dasturlari shtatlarni federal siyosatni qabul qilishga undaydi. Federal darajadagi idoralararo kengashlar turli davlat idoralari o'rtasida muvofiqlashtirishni osonlashtiradi, siyosatning shtatlar bo'ylab samarali amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Davlat-xususiy sheriklik AQShda integratsiyalashgan davlat xizmatlarini ko'rsatishning muhim xususiyati hisoblanadi Xususiy sektor sub'ektlari bilan hamkorlik davlat xizmatlari sifati va samaradorligini oshirishga qo'shimcha resurslar va tajriba olib keladi. Biroq, davlat siyosatidagi o'zgarishlar xizmatlar ko'rsatishda nomuvofiqliklarga olib kelishi mumkin.

AQShda fuqarolarning ishtiroki raqamli platformalar va ishtirokchi boshqaruv tashabbuslari tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Elektron davlat xizmatlari fuqarolarga davlat organlari bilan onlayn aloqada bo'lish, fikr-mulohazalarini bildirish va ma'lumotlardan foydalanish imkonini beradi. Jamoatchilik muhokamalari va jamoat uchrashuvlari ham keng tarqalgan bo'lib, fuqarolarning bevosita ishtirokini ta'minlaydi.

XULOSA

Davlat va jamiyat boshqaruvi tizimlarida integratsiya jarayonlarining rivojlanishi rivojlangan mamlakatlarda zamonaviy boshqaruvning muhim jihati hisoblanadi. Ushbu tadqiqot ushbu jarayonlarning mexanizmlari, afzalliklari va qiyinchiliklarini aralash usullar, jumladan, qiyosiy misollar tahlili, so'rovlar, suhbatlar va hujjatlar tahlili orqali o'rganib chiqdi. Topilmalar integratsiyalashgan boshqaruv tizimlari qanday ishlashi va ularning siyosat izchilligi, davlat xizmatlarini ko'rsatish va fuqarolarning ishtirokiga ta'siri haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadi.

Siyosat uyg'unligiga erishish uchun markazlashtirilgan siyosat asoslari va kuchli idoralararo muvofiqlashtirish mexanizmlari juda muhimdir. Mahalliy moslashuv bilan markazlashtirilgan rejalashtirishni ta'kidlaydigan Shimoliy davlatlar kabi mamlakatlar turli sektorlarda yuqori darajadagi siyosat uyg'unligi va izchilligini namoyish etadi.

Keng qamrovli ijtimoiy tuzilmalar va mustahkam davlat-xususiy sheriklik bilan ajralib turadigan davlat xizmatlarini ko'rsatishning integratsiyalashgan tizimlari xizmatlar samaradorligi

va sifatini sezilarli darajada oshiradi. Ilg'or raqamli boshqaruv platformalari bilan Nordic modeli integratsiyalashgan tizimlar qanday qilib uzluksiz va samarali davlat xizmatlarini taqdim etishi mumkinligini ko'rsatadi.

Fuqarolarning samarali ishtiroki ishtirokchi boshqaruv modellari va shaffoflik choralari orqali yordam beradi. Ochiq ma'lumotlar tashabbuslari, fuqarolarning o'zaro hamkorligi uchun raqamli platformalar va mahalliy boshqaruv avtonomiyasi, Germaniya va Shimoliy mamlakatlarda kuzatilganidek, shaffoflik va hisobdorlikni rag'batlantiradi va shu tariqa aholining hukumatga ishonchini mustahkamlaydi.

Integratsiya jarayonlari institutsional qarshilik, muvofiqlashtirishning murakkabligi va javobgarlik muammolari kabi muammolarga duch keladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun kuchli yetakchilik, o'zgarishlarni boshqarishning samarali strategiyasi va shaffoflik choralari amalga oshirish zarur. Idoralararo kengashlar, qo'shma ishchi guruhlar va raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish bu muammolarga samarali yechim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Pierre, J., & Peters, B. G. (2000). *Governance, Politics and the State*. Palgrave Macmillan.
2. Scharpf, F. W. (1997). *Games Real Actors Play: Actor-Centered Institutionalism in Policy Research*. Westview Press.
3. Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2011). *Public Management Reform: A Comparative Analysis - New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*. Oxford University Press.
4. Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). *Transcending New Public Management: The Transformation of Public Sector Reforms*. Ashgate Publishing.
5. Kettl, D. F. (2002). *The Transformation of Governance: Public Administration for Twenty-First Century America*. Johns Hopkins University Press.
6. Baldersheim, H., & Ståhlberg, K. (2002). *Nordic Region-Building in a Global Context*. Routledge.
7. Benz, A., & Broschek, J. (2013). *Federal Dynamics: Continuity, Change, and the Varieties of Federalism*. Oxford University Press.
8. Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*. Georgetown University Press.
9. OECD. (2020). *Government at a Glance*. OECD Publishing.
10. World Bank. (2018). *World Development Report: Governance and the Law*. World Bank Publications.